

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

אי פשיטא דר' דאנפשות קאתי. אומר ר"י ור"ב דהאי קרא צאז על הבן מיירי דקמא אב מרחם על הבן ולא יהרגו אם יעמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו בנפשו אלא כשיודע צדורו של הורגו צאז דמוכח צפרק בן סורר (דף עב: ושם) דמוקי בצרייתא דמניא אס זרחה עליו השמש וכי עליו צלצד זרחה אלא אס צדור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואס לאו אל תהרגהו צאז על הבן וההיא דמניא אס צדור לך שיש לו שלום עמך אל תהרגהו מוקי צבן על האב: **מאימתי** י"ד אסור בעשיית מלאכה. פירש רש"י

אסור בעשיית מלאכה במקום שנהגו ואין נראה לר"י דצפ' מקום שנהגו (דף נה.) מוכח צהדיא דרבי יהודה אית ליה איסורא ולא מנהגא ועוד מני ^ו תנא איסורא ואת אמרת מנהגא ועוד ניחוי היכי נהוג? לכן נראה דצאיסור דהאי פליגי וצגליל כי היכי דפליגי התם צמתני' צ"ש וצ"ה: **רבי אלעזר ב"י** אומר משעת האור. למאי דמסקינן אור ממש נקט ר' אלעזר בן יעקב שיעור למילתיה צתחלת היום ור' יהודה נקט הנין החמה ממשעת מוקאמר ר' יהודה משעת הנין החמה מכלל דאור דקאמר ר' אלעזר בן יעקב אורתא הוא. ודחינן מאי משעת האור דקאמר ר' אלעזר בן יעקב במשעלה עמוד השחר, אלא לדידך הוכיח אשכחן משעלה עמוד השחר, עד שיעלה עמוד השחר, דתניא עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר, אלא לדידך הוכיח אשכחן משעלה עמוד השחר עד שיעלה עמוד השחר עד שיעלה החמה מחר ושאר היום אסור. אמר לו ר' יהודה הוא עצמו ערב הספח יוכיח שהוא מותר באכילת חמץ עד ארבע שעות ומבאן להלן אסור. ודחי ר' אלעזר שאני עמך דהוא מדאורייתא והתורה הותרה מקצת היום ואסרה מקצת היום, ולא שיעינן איסורא דרבנן, [דהיינו] המלאכה בארבעה עשר שעות מדרבנן מן הפסול חמץ שהיא מן התורה אסורה. ור' יהודה אמר לך אנא נמי לא אמרי אלא בשעת שישת שאיסרה מדרבנן, שכן התורה אכילת חמץ מותר עד חצי היום, דקיימא לן אף ביום הראשון אף חלק, והנה מצאנו לרבנן ביום אחד שאסרו מקצתו והיא שעת שישית שמן התורה מותר באכילת חמץ ורבנן אסרוה. ודחי ר' אלעזר ההוא לאו משום איסורא הוא אלא הרחקה עברו כו'. תא שמע אין משיאין משראות אלא על החדש שאימתי בזמנו לקדשו, ואימתי משיאין עליו לאור עבודה, ש"מ אור אורתא הוא. [שנראה בזמנו לקדש. הוא יום שלושים. היה עומד ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים. אף על פי שכל הלילה היה מקורב] לאורה יקיים מה שכתוב בבאבא אל אהל מועד, וחשוב כאלו לאותה שעה [בנס].

אומר ר"י ור"ב דהאי קרא צאז על הבן מיירי דקמא אב מרחם על הבן ולא יהרגו אם יעמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו בנפשו אלא כשיודע צדורו של הורגו צאז דמוכח צפרק בן סורר (דף עב: ושם) דמוקי בצרייתא דמניא אס זרחה עליו השמש וכי עליו צלצד זרחה אלא אס צדור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואס לאו אל תהרגהו צאז על הבן וההיא דמניא אס צדור לך שיש לו שלום עמך אל תהרגהו מוקי צבן על האב: **מאימתי** י"ד אסור בעשיית מלאכה. פירש רש"י אסור בעשיית מלאכה במקום שנהגו ואין נראה לר"י דצפ' מקום שנהגו (דף נה.) מוכח צהדיא דרבי יהודה אית ליה איסורא ולא מנהגא ועוד מני ^ו תנא איסורא ואת אמרת מנהגא ועוד ניחוי היכי נהוג? לכן נראה דצאיסור דהאי פליגי וצגליל כי היכי דפליגי התם צמתני' צ"ש וצ"ה: **רבי אלעזר ב"י** אומר משעת האור. למאי דמסקינן אור ממש נקט ר' אלעזר בן יעקב שיעור למילתיה צתחלת היום ור' יהודה נקט הנין החמה ממשעת מוקאמר ר' יהודה משעת הנין החמה מכלל דאור דקאמר ר' אלעזר בן יעקב אורתא הוא. ודחינן מאי משעת האור דקאמר ר' אלעזר בן יעקב במשעלה עמוד השחר, אלא לדידך הוכיח אשכחן משעלה עמוד השחר, עד שיעלה עמוד השחר, דתניא עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר, אלא לדידך הוכיח אשכחן משעלה עמוד השחר עד שיעלה החמה מחר ושאר היום אסור. אמר לו ר' יהודה הוא עצמו ערב הספח יוכיח שהוא מותר באכילת חמץ עד ארבע שעות ומבאן להלן אסור. ודחי ר' אלעזר שאני עמך דהוא מדאורייתא והתורה הותרה מקצת היום ואסרה מקצת היום, ולא שיעינן איסורא דרבנן, [דהיינו] המלאכה בארבעה עשר שעות מדרבנן מן הפסול חמץ שהיא מן התורה אסורה. ור' יהודה אמר לך אנא נמי לא אמרי אלא בשעת שישת שאיסרה מדרבנן, שכן התורה אכילת חמץ מותר עד חצי היום, דקיימא לן אף ביום הראשון אף חלק, והנה מצאנו לרבנן ביום אחד שאסרו מקצתו והיא שעת שישית שמן התורה מותר באכילת חמץ ורבנן אסרוה. ודחי ר' אלעזר ההוא לאו משום איסורא הוא אלא הרחקה עברו כו'. תא שמע אין משיאין משראות אלא על החדש שאימתי בזמנו לקדשו, ואימתי משיאין עליו לאור עבודה, ש"מ אור אורתא הוא. [שנראה בזמנו לקדש. הוא יום שלושים. היה עומד ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים. אף על פי שכל הלילה היה מקורב] לאורה יקיים מה שכתוב בבאבא אל אהל מועד, וחשוב כאלו לאותה שעה [בנס].

מדיקאמר וצליה יהי כגב. והכי קאמר ציום כשעוצרי דרכים הולכים עומד רוחא צאז הדרכים והורגן ונוטל את ממונס וצליה הוא נעשה כגב צתור צתים ולגנובו: **הכי קאמר.** מה שנמנה לך תורה רשות על הצאז צתחמרת להורגו כדכתיב (שמות כב) אס צתחמרת ימלא הגבג והוכה ומת אין לו דמיס אס צדור לך הדבר כאור שהוא צאז על עסקי נפשות דהיינו כל אדם חוץ מאב על הבן וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אוהבו מאד אצל שאר כל אדם אס היה צעל הממונ עומד כנגדו להליל ממונו וזימן זה עומד עליו והורגו רוחא הוא וזימן רשות לכל הקודם להליל את צעל הממונ צנפשו של צאז צתחמרת. וצליה אס מספקא לך צליה כגון שאדם אוהבן שהוא אצרך ורצמינו עליך ואס היית עומד כנגדו להליל ממונך אינו הורגן יהי צעינך כגב ולא ניתן להורגו וסכי וסכי אמרינן צסנהדינן (דף עב:) דאז על הבן אינו נהרג צתחמרת: **כוכבי נשפו.** כוכבי צלילו: יקו לאור. יאפה ליום: **עפעפי.** זיהור: (נהורא. לצדכ המאיר ולא שיהיה סס היום אור ולא קאמר יקו ליום אלא יקו שאיר ואין: **ואומר אך השך יפוני.** ואומר סבור הייתי צעוני כשהייתי נדקך אך צתשך זה אמות והוא יפוני והוא יחשך ממיד עלי לשון נשף וצליה והשך שהייתי שרוי בו נעשה אור צעדי אצלי וגצי צליה שייך למימר יוס אלמא הכי קאמר דוד הילנה נעשה לי יוס: **אני אמרסי.** מפני חטאי שאף מן העולם הצאז אטרד ועכשיו שמחל לי על אותו עון אף מן העולם הזה שהייתי שרוי בו צתשך וצתמרפה האיר צעדי שהודיע הקב"ה לשונאי דוד צימי שלמה שמחל לדוד כצקש להכניס ארון לצית קדשי הקדשים וצקש שערים זה צוה צמונד קטן (דף ע. ט.'): **צודקין.** חמץ: **מדקאמר וצ"ה** שחיס מכלל דאור אורסא הוא. ועדעמא דר' יהודה מפרש לקמן צפתיקוי': **אסור בעשיית מלאכה.** צמקוס שיהגו בו לנהוג איסור דלמרינן לקמן (דף ג.) מקוס שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין משעס האור. אצל קודם לכן אפילו נהגו צטלה דעתן: **מותר צאכילס חמץ.** עד שש שעות צללקמן צפרקין (ד' יא.'): **אורסא הוא.** משחטיכה וצקעה חמה של שלשה עשר: **נימא איסו לנפשיה.** היכן מצינו שהיוס אסור והלילה מותר: **הכי קאמר.** ליה הך איסורא דרבנן היא ולא דאורייתא וצצלמא לדידי דלמינא משעת עמוד השחר אשכחן צעלמא

(א) [תניא יב: צ"מ פג:]; (ב) [לקמן י: מנחות טו:]; (ג) [לרבעה]; (ד) מוספתא (א) פ"ג ה"ג, (ב) צ"ק מ:]; (ו) [דמניא]; (ז) [משעית יב. ע"ש]; (ח) ר"ה כב:; (ט) וצמיס יט: מוספתא יומא פ"א ה"ג ומונחות (א) פ"א ה"ג, (ב) [שבת ל:]; (ג) [דף י:]; (ד) רש"י, (ה) [יוס שלשים קרי יוס עגורו כלי' ע"י רש"י ר"ה כב:]; (ו) [ר"ה טו:]; (ז) [ע"י מוס' שם ד"ה וכו']; (ח) [לקמן נה:]; (ט) [לקמן טז:]; (י) [טז:];

תורה אור השלם

1. יתבונן ברכיב נשפו יקו לאור ואין אלא יאפה בעפעפי שחר.

2. יאמר אך השך יפוני וצליה אור בעדני: החלים קלט יא

מוסף רש"י

ובשעת הביעור. בשעת ששית, אצל מכוון ואין לא צדוק אפילו לא צק ממונ, דגורין משס דלמא אחי למיכל צמונא אורו צפסס (מנחות טו:). ע"ה מתי אוכל ושותה. צליה צתחמרת למחר, צכל מעניס שהוא אצל צתחמרת, ואפילו צתעניס ימיר קא מיירי (תנעניס יב.). שנראה בזמנו לקדשו להודיע שנתקדש (ר"ה ר"ה כב:).

מוסף תוספות

א. פ"י בקונטרס דהיינו באדם אחר ולא באב על הבן, ואי מספקא לך, באב על הבן, ולא נהירא דלישנא דאי פשיטא לך משמע שיש פפמים שאינו פשיטא לך והוא דאי לעולם פשיטא לך דאנפשות קאתי כיון דמיירי באחר. מוס' ר"ס. ב. הלכך האי לישנא דהכא נמי איכא לאוקמי באב על הבן ולא כפי הקונטרס. מוס' שאנך. ג. כיון שהוא חלבי במנהג. מוס' ר"ס. ד. שההלכה הוא לצורך בעה"ב ואינו מחויב להשכים כדי שיתחיל למלאכה בעה"ב בזמנה דהיינו הנין החמה אלא ההילוך יהיה משל בעה"ב. מוס' הל"ש צ"מ פנ: ה. וא"כ קשה הילכתא אהילכתא והלכה כב"ה, וקיימא לן דמשנת ראב"י קב ונקי וי"ל [ד]. מוס' ר"ס.

צמדי דרבנן דהלילה מותר והיוס אסור: דפגני ציה רבנן. שנתנו חילוק צשיעוריס זה לאיסור היכן הורגלו לעשות כן דנימא דהכא נמי כן גורו: **ואס אמרס לי.** ראיה צמילי דאורייתא שגזירת הכתוב כן היא ואין זו מרת חכמים: **שעוס דרבנן.** לצד איסור של תורה שהוא משס שעות ולמעלה צללקמן [ד]. הוסיפו חכמים שמי שעות צתתן [א]: אוכלין כל ארבע ומוליין כל חמש ושורפין צתחלת שש הרי לך צצל דצביהס שמי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא לא דמי להכא דהרחקה עבוד רבנן לדאורייתא משום יוס המעונן וצני אדם שאין צקאין צשעות ויעטו צין שש לצבע אצל צאיסור זה כוליה דרבנן אחר שגורו איסור כל היום גורו: **אין משיאין משואות.** צצוקות צראשי הריס היו שלומי צית דין עושין להודיע שהיוס קידשו צית דין את החדש: **אלא על החדש שגריא צמונו לקדשו.** ציוס שלשים שגריא לקדש דלילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ציוס שלשים וחדד אין מקדשין אותו סכצד קדשוכו שמיס ואשמעינן האי תנא דלחמסר צעדינן משואות ואמלל לא צעדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: **לאור עבדו.** ליל שצבר שלשים להודיע שהיוס נתקדש. ליל שלשים [ו] [ואחד] קרי אור עבדו. על שס שצו נעשה החדש מעובר כשאין קובצין בו את ראש חדש: **אלמא אור אורסא הוא.** דהא ציוס אין משואות של אור נראין מרחוק: **עומד ומקריב כל הלילה לאורה עעון קידוש ידים ורגלים.** דקסבר רצי לינה פוסלת צקידוש ידים ורגלים וטעמא מפרש צצמיס [ז]: **אורה שאני.** היכה דמני אורה לא פליג רב יהודה דהוא לשון יוס: המפלת